

Sigrid Solheim

Trolljakta ingen fortalte om

Arnljot Gelline som analogi til Beowulf

Bacheloroppgave i nordisk språk og litteratur

Veileder: Gerd Karin Omdal

Juni 2022

Sigr id Solheim

Trolljakta ingen fortalte om

Arnljot Gelline som analogi til Beowulf

Bacheloroppgave i nordisk språk og litteratur

Veileder: Gerd Karin Omdal

Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for språk og litteratur

Kunnskap for en bedre verden

Trolljakta ingen fortalte om - Arnljot Gelline som analogi til Beowulf

Kapittel 1: Innledning og problemstilling	2
Kapittel 2: Teksthistorie	3
Kapittel 3: Tidligere forskning og eventyrtypologi.....	4
Kapittel 4: Analyse.....	12
Kapittel 4.1: Hvem er Arnljot Gelline?.....	12
Kapittel 4.2: Huset i skogen	16
Kapittel 4.3: Ett troll, eller to?.....	18
Kapittel 4.4: Helgenkongen og hedningen	21
Kapittel 4.5: Motivet bak motivet	22
Kapittel 5: Konklusjon	23
Litteratur.....	25
Oppslagsverk.....	25
Primærlitteratur	25
Sekundærlitteratur	25

Jeg vil gjerne takke Gerd Karin Omdal for god hjelp med litteraturjakt og veiledning i arbeidet med denne oppgaven. En takk rettes også til Ivar Berg, som pekte meg i riktig retning på leting etter norrøne kilder. Til sist en takk til mine kjære korrekturlesere, Idunn Sørensen og Benedikt Erikstad Javorovic.

Kapittel 1: Innledning og problemstilling

Av alle sagaene om de norske kongene i *Heimskringla*, er *Sagaen om Olav den hellige* den lengste. I likhet med resten av *Heimskringla* er sagaen trolig skrevet omkring 1220, og følger Olav Haraldsson¹ fra barndom til grav. Sagaen har innslag av helgenkongens mirakler og jærtegn, men handler for det meste om livet til en heller jordisk mann, konge, hærfører og politiker, hvor det overnaturlige ikke har noen større rolle i handlingen.

I denne oppgaven skal vi se på et av unntakene.

Litt over halvveis i sagaen dukker det opp en forunderlig episode. Kongens sendemann, islendingen Torodd Snorresson, er på flukt fra sine svenske forfølgere etter et mislykket diplomatisk oppdrag i Jemtland. Mens de søker tilflukt i huset hos en fredløs drapsmann ved navn Tore, møter Torodd og følgesvennen hans den storvokste og beryktede Arnljot Gelline. Han hjelper Torodd i retning Norge, og det viser seg at han er sterk nok til å gå like fort på ski med to mann stående bak seg, som en vanlig mann kan gå alene. Mens de tre søker tilflukt i et «sáluhúss», dukker tolv jemtlandske handelsmenn opp. Arnljot og Torodd har lagt seg til å sove på en hems. Handelsmennene, som har lagt seg nede i hallen, møter derimot en ublid skjebne. I løpet av natten kommer ei trollkjerring inn i huset de sover i, og begynner å drepe, steke og spise handelsmennene. En av dem reddes av Arnljot, som kaster spydet sitt gjennom trollet. Hun løpet så ut av huset, og forsvinner ut i skogen. Arnljot sender de andre av sted til kong Olav, mens han selv tar opp jakten etter trollet.

Denne episoden har flere trekk som gjør den sammenlignbar med andre episoder fra både sagalitteraturen og folkediktning. Innen folkloristikken har det siden innsamlingen av folkediktning begynte for alvor på 1800-tallet vært gjort forsøk på å kategorisere fortellinger og eventyr innen ulike typologier. Formålet har gjerne vært å se hvorvidt fortellinger kan ha hatt samme opphav, og i hvilke områder de samme eventyrene har vært utbredt. Angrep på en hall eller bolig av et troll eller monster er en eventyrtype mange har satt i sammenheng med det gammelengelske diktet *Beowulf*,² trolig skrevet en gang rundt år 850 i England.

Sammenligninger mellom *Bewoulf* og de norrøne sagaene har stort sett tatt for seg eksempler fra de islandske fornaldersagaene, som ofte har et større innslag av overnaturlige skikkelser og

---

¹ I denne oppgaven har jeg brukt norske navn på de omtalte karakterene. Unntak er hvor navn et nevnt i sitater fra norrøne tekstutgaver.

² I arbeidet med denne oppgaven har jeg benyttet meg av flere engelske oversettelser av verket, deriblant J.R.R. Tolkien og Maria Dahvana Headleys utgaver. For enkelhets skyld er alle sitatene fra *Beowulf* i denne teksten hentet fra Seamus Heaneys oversettelse.

hendelser enn de mer «historiske» konge- og slektssagaene. En saga som tidlig ble foreslått som en mulig analogi til *Beowulf* er *Grettis saga*, hvor en episode i sagaen har likheter med Beowulfs kamper mot monstrene i Hereot. *Grettis saga* har senere fått selskap av en rekke andre foreslåtte analogier, som har fått noe ulik grad av oppmerksomhet. Arnljots møte med trollkjerringa er tidligere foreslått som en analogi av både J. Michael Stitt³, Peter A. Jorgensson⁴ og Magnus Fjalldal⁵, men har ikke vært undersøkt i noen stor grad av noen av dem.

I denne oppgaven vil jeg derfor foreta en nærmere analyse av denne troll-episoden og se hvordan den passer inn i den større fortellingen om Olav den hellige. Jeg vil også vise hvordan den plasserer seg i tradisjonen rundt jakten på Beowulf-analogier og diskutere hva som kan forklare episodens noe brå og ufullendte avslutning.

Kapittel 2: Teksthistorie

Beowulf er bare bevart i et enkelt manuskript, *The Nowell Codex*, som på grunn av diktets store popularitet ofte bare omtales som «Beowulf-manuskriptet». Selve manuskriptet er datert til en gang mellom 975 og 1025. Forskning tyder imidlertid på at selve verket ble til en del tidligere, noen mener så tidlig som midten av 800-tallet.⁶ Språket i diktet er anglik, et språk som ble snakket i området nord for Themsen.⁷ Forfatteren av verket er ukjent. *Beowulf* er en poetisk tekst og består av over 3000 verselinjer, knyttet sammen av alliterasjon (bokstavrim). Tekstens overlevering i et enkelt dokument har også vært en medvirkende årsak til at man lenge har lett etter paralleller blant annet i norrøn litteratur i håp om å kaste nytt lys over den gammelengelske teksten, ved å se etter sammenlignbart materiale.

Sagaen om Olav den hellige er i likhet med resten av *Heimskringla* derimot skrevet som prosa. Skaldekvadene i sagaen både har innskudd av og referanser til har riktignok større formmessige likheter med *Beowulf*, med størsteparten av teksten er ikke skrevet som poesi. Delene av sagaen som omhandler Arnljot Gelline er helt og holdent skrevet som prosa. *Heimskringla* var lenge bevart i to manuskripter, *Codex Academicus primus* (også kjent som «Kringla») og *Codex Academicus secundus* («Jøfraskinna»). Begge disse gikk tapt under brannen i København i 1728, men er overlevert i form av avskrifter. Begge manuskriptene dateres til siste halvdel av

---

³ J. Michael Stitt (1992), *Beowulf and the Bear's Son : Epic, Saga and Fairytale in Northern Germanic Tradition*, Garland Publishing: New York & London, side 197, 204.

⁴ Peter A. Jorgensson (1986). «Additional Icelandic Analogues to Beowulf» i Simek, Rudolf; Kristjánsson, Jónas & Bekker-Nielsen, Hans (red.) *Sagnaskemmtun: Studies in Honour of Hermann Pálsson. Speculum*, 63(4), side 201 – 208.

⁵ Magnus Fjalldal (2013), *Notes and Queries Vol. 60 No. 3*, side 88-89.

⁶ Seamus Heaney (1999), *Beowulf*, Farber and Farber Limited: London, side ix.

⁷ Gerd Karin Omdal (2010), *Grenseerfaringer*, Fagbokforlaget: Bergen, side 33.

1200-tallet. I motsetning til *Beowulfs* anonyme forfatter, har islendingen Snorre Sturlasson lenge vært anerkjent som forfatteren bak *Heimskringla*.

Episoden denne oppgaven tar for seg, er også omtalt som *Pórodds þátr Snorrasonar* («Totten om Torodd Snorresson»). Den finnes også i *Flatøybok* (GkS 1005 fol./Codex Flatöiensis), skrevet i perioden 1387-1394 av prestene Jon Tordsson og Magnus Torhallsson på oppdrag fra Jon Håkonsson.⁸ I tillegg dukker Arnljot Gelline opp i noen versjoner av sagaen om Olav den hellige, deriblant *Den legendariske Olavssagaen*. Denne inneholder riktignok ikke *Pórodds þátr Snorrasonar*, slik at vi dermed møter Arnljot første gang i det han møter kong Olav og lar seg døpe før slaget på Stiklestad.⁹

Som denne oppgaven skal se nærmere på, har *Beowulf* og episoden med Arnljot og trollet i *Olav den helliges saga* flere likhetstrekk. Likevel er det viktig å ha det klart for seg at det var *minimum* 200 år mellom nedskrivningen av de to tekstene, dersom man antar at *Beowulf* senest kan ha blitt skrevet i 1025, mens *Heimskringla* ble forfattet rundt 1220. Ettersom *Beowulf* samtidig kan ha blitt forfattet så tidlig som 800, kan avstanden mellom de to tekstene også være så mye som 400 år. Det at man likevel kan se likhetstrekk mellom de to, har blitt brukt som argument for at det er snakk om en fortellingstype som må ha hatt stor utbredelse i både tid og rom.¹⁰

Kapittel 3: Tidligere forskning og eventyrtypologi

Ettersom vi her trer inn i forskningsfeltet rundt Beowulf vil det her trekkes fram noen aspekter ved dette feltet, selv om det ikke har vært mulig å her foreta noe større dypdykk i Beowulf-forskningen generelt innenfor rammene av denne oppgaven. Det vil derimot bli sett noe nærmere på eventyrtypologifeltet, ettersom dette er noe som er flittig brukt i forbindelse med sammenligninger mellom Beowulf og norrøne tekster.

I forbindelse med forskning på *Beowulf* har man lenge lett etter mulige analogier og likheter med det gammelengelske verket og fortellinger i den norrøne litteraturen. Mágnus Fjalldal viser til en omtale i Guðbrandur Vigfússons utgave av *Sturlunga saga* fra 1878 som den første behandlingen av *Grettis saga* som en analogi til *Beowulf*.¹¹ Siden dette har debatten rundt denne

---

⁸ *Flatøybok bind I* (2014), Saga Bok: Stavanger, side 35. Selve totten står i *Flatøybok bind III* (2014), Saga Bok: Stavanger, side 427-429.

⁹ Kåre Flokenes (oversetter) (2000) *Den legendariske olavssaga*, Stavanger: Erling Skjalgssonselskapet, side 94.

¹⁰ Jacob Hobson (2019). «An Old Norse Courtly Analogue to Beowulf» i *Neophilologus*, 103(4), side 587.

¹¹ Magnús Fjalldal (2012). «Beowulf and the Old Norse Two-Troll Analogues» i *Neophilologus*, 2012-09-30, Vol.97 (3), side 542.

sagaen og de påståtte analogiene pågått, noe Fjalldal også tar for seg i både boken *The long arm of Coincidence: The Frustrated Connection Between 'Beowulf' and 'Grettis saga'* (1998)¹² og artikkelen «Beowulf and the Old Norse Two-Troll Analogues» (2012)¹³. Etter hvert har også analogier fra andre norrøne tekster blitt foreslått, hvor mange av de foreslåtte episodene er hentet fra fornaldersagaer. Falldal er for øvrig langt fra ukritisk til alle de påståtte analogiene mellom *Beowulf* og *Grettis saga*, noe han også utdypet i tekstene nevnt over.

En metode som ofte har vært brukt ved sammenligninger mellom *Beowulf* og norrøn litteratur, er eventyrtypologien. Heller ikke dette har vært helt ukontroversielt, og *Beowulf*-kjenneren J.R.R. Tolkien advarte mot (overdreven) bruk av typologisering og anaologibruk, og argumenterer for at dette er med på å redusere *Beowulf* ned til et «skjelett» av et plot uten hverken sjel eller egenart:

The habit, for instance, of pondering a summarized plot of *Beowulf*, denuded of all that gives it particular force or individual life, has encouraged the notion that its main story is wild, or trivial, or typical, *even aftertreatment*. Yet all stories, great and small, are one or more of these three things in such nakedness. The comparison of skeleton 'plots' is simply not a critical literary process at all. It has been favoured by reserach in comparative folk-lore, the objects of witch are primarily historical or scientific. Another reason is, I think, that the allusions have attracted curiosity (antiquarian rather than critical) to their elucidation; and this needs so much study and research that attention has been diverted from the poem as a whole, and from the function of the allusions, as shaped and placed, in the poetic economy of *Beowulf* as it is.¹⁴

Som det her nevnes er det gjerne komparativ folkloristikk som benytter seg av denne metodologien. Eventyrtypologien reduser fortellinger ned til sine essensielle bestanddeler for å kunne gruppere ulike eventyr sammen. Formålet er, som Tolkien også viser til, av «historisk eller vitenskapelig» art, i det at man for eksempel ønsker å finne ut om fortellingene kan ha hatt et felles opphav. Ved å sammenligne plottet i *Beowulf* med annen litteratur, har tanken vært å forsøke å se en mulig utvikling av akkurat denne fortellingen, eller til og med finne et felles historisk utgangspunkt for lignende fortellinger. J. Michael Stitt viser til to hovedgrupper av teorier fra eventyrtypologien brukt i undersøkelser av *Beowulf*: De norrøne analogiene knyttes stort sett til eventyrtypen ATU301b («The Bear's Son»), mens det i senere tid har vokst fram

---

¹² Magnús Fjalldal (1998), *The Long Arm of Coincidence: The Frustrated Connection Between 'Beowulf' and 'Grettis saga'*, University of Toronto Press: Toronto/Buffalo/London.

¹³ Fjalldal (2012)

¹⁴ J. R. R. Tolkien, Christopher Tolkien (red.) (2006), *The Monsters and the Critics and other essays*. Harper Collins Publishers: London, side 14-15.

teorier knyttet til den irske eventyrtypen «The Hand and the Child». ¹⁵ Sistnevnte argumenterer i større grad for at *Beowulf* tilhører en fortellingstradisjon på de britiske øyer, mens de stadige sammenligningene med den norrøne litteraturen har bidratt til teorier om en skandinavisk kobling. ¹⁶

Eventyrtypen «The Bear's son» er en undertype av den fortellingen Aarne-Thompson-Uther-indexen kaller «The three stolen princesses» (ATU301b). ¹⁷ Denne fortellingstypen har også blitt satt i sammenheng med typen «Strong John» (ATU 650A). Sistnevnte lar seg kombinere med «The Bear's son»-motivet, slik at noen vil vurdere *Beowulf* som et eksempel på begge. «Strong John»-motivet trekkes gjerne fram i forbindelse med beskrivelsen av helten i fortellingen, som er en svært sterk ungdom, noen ganger med ikke-menneskelig opphav. ¹⁸ «The Bear's Son» (ATU 301B) går omtrent som følgende:

Helten er av overnaturlig opphav og har gjerne enten en bjørn som mor/far, har en ikke-menneskelig forfar- eller mor, eller er på annet vis resultatet av en overnaturlig unnfangelse. Helten er gjerne både svært sterk og ustyrlig av seg. Denne helten kommer så til et hus i skogen sammen med sine følgesvenner, hvor han bekjemper monstret som holder til der. Dette monsteret rømmer eller faller så ned i en underjordisk hule eller bolig, hvor helten klatrer etter. Helten kjemper så mot nye monstre i den underverdenen han ankommet. I versjonen av denne fortellingen hvor de bortførte prinsessene er inkludert, redder så helten prinsessene, men blir forrådt av følgesvennene sine og etterlatt i underverdenen. Helten kommer seg så likevel opp igjen, og blir i noen eventyr så gift med en av prinsessene. ¹⁹

Her kan vi merke oss at hverken *Beowulf* eller *Pórodds þáttur Snorrasonar* inkluderer de bortførte prinsessene, men kan sies å passe resten av mønsteret. I forbindelse med *Beowulf*-litteraturen snakker man gjerne også om den såkalte «to-trollsvarianten» av denne eventyrtypen. Dette kan kort fortalt sies å være en spesifisering av modellen som plasserer den enda nærmere det narrative vi finner i *Beowulf*, altså at helten først slåss mot et første monster over bakken, som etterfølges av en ny kamp mot et nytt monster under bakken.

---

¹⁵ Stitt (1992), side 11.

¹⁶ Scowcroft, R. Mark (1999), «The Irish Analogues to Beowulf» i *Speculum*, Jan., 1999, Vol. 74, No. 1 (Jan., 1999), side 22-64.

¹⁷ Antti Aarne (1964), *The types of the folktale: a classification and bibliography. Second Revision.* Stith Thompson (oversetter). Tampere, Finland.

¹⁸ Aarne (1964), side 225.

¹⁹ Aarne (1964), side 90-93.

R. Mark Scowcroft er blant dem som har argumentert for at *Beowulf* heller burde analyseres som et eksempel på den irske eventyrtypen «The Hand and the Child». I artikkelen «The Irish Analogues to Beowulf» redegjør han både for eventyrtypen og hvorfor han mener *Beowulf* passer bedre inn i denne modellen enn «The Bear's son»-typen.²⁰ Til forskjell fra «The Bear's son»-typen, mener Scowcroft at «The Hand and the Child»-fortellingen tydelig består av to separate episoder. De to oppsummerer han som følgende:²¹

Episode 1:

- 1) A king suffers a series of nocturnal attacks from a supernatural enemy.
- 2) A champion comes to his aid from afar.
- 3) At night, when all but the hero are sleeping,
- 4) the monster attacks the hall (optional Demon Hand motif).
- 5) The hero pulls off the monster's arm,
- 6) but he escapes.

Episode 2:

- 7) Next day, the hero tracks the monster to his Otherworld lair (the sid or a castle across the water).
- 8) The monster has a female companion.
- 9) The monster is slain there,
- 10) and the hero returns to the king,
- 11) who rewards him with gifts.
- 12) The hero returns home.

Scowcroft argumenterer for at denne todelte fortellingstypen bestående av 1) Angrepet på hallen og 2) Nedstigen til monstrets bolig passer bedre med *Beowulf*'s kamp mot først Grendel og siden Grendels mor. Også i forbindelse med *Pórodds þáttr Snorrasonar* er denne modellen også noe vi skal merke oss. Her har vi i så fall bare den første av de to episodene; Arnljot sloss mot trollkjerringa i hallen, men vi får aldri se den videre forfølgelsen av trollet ettersom sagaen her følger Torodd tilbake til Norge og kong Olav. Det har også vært argumentert for at «The Hand and the Child»-typen ligger så nærme «The Bear's Son»-typen at de to er analogier til hverandre eller at «Hand and the Child» er en yngre variant av «The Bear's son». Det har også vært foreslått at «The Bear's Son» kan deles inn i to episoder på

---

²⁰ Scowcroft (1999).

²¹ Ibid., side 31.

samme måte som «The Hand and the Child».²² Scowcroft mener på sin side at «The Bear's Son» først og fremst er en variant av en helt, ikke en fortelling. Han mener derfor at «The Hand and the Child» er bedre dersom man skal se på selve narrativet, og ikke bare helten i fortellingen.²³

I bruken av eventyrtypologi som verktøy når vi ser på tekster fra så langt tilbake som *Beowulf* og den norrøne sagalitteraturen, er det likevel viktig å huske at typologiene er basert på folkediktning av langt nyere dato. Som J. Michael Stitt påpeker, kan man dermed ikke uten videre påstå eller anta at middelaldertekstene har tatt utgangspunkt i en eventyrtype. Det han derimot også påpeker er at dette ikke nødvendigvis utelukker at yngre fortellinger er basert på, eller tar utgangspunkt i samme ur-fortelling som sagalitteraturen, og at det på denne måten kan eksistere et slektskap.²⁴ Når vi her likevel bruker eventyrtypologien i deler av analysen, er det fordi det er et verktøy som gir en felles referanseramme i sammenligningen av to tekster. Ved å bruke en konstruert modell som mellomledd, kan dette blant annet bidra til at ingen av tekstene blir for dominerende ved at (for eksempel) den eldre *Beowulf* blir målestokken den yngre norrøne litteraturen skal måles opp imot. Ved bruk av eventyrtypologien passer ingen av dem hundre prosent med modellen, men gir oss noe å sammenligne med.

Når man lange har vært på leting etter fortellinger som kan fungere som analogier til *Beowulf* har det gjerne vært med en tanke om et mulig felles opphav. Viser likhetene mellom det gammelengelske diktet og de senere norrøne sagaene en direkte kobling mellom tekstene det er snakk om? Altså; har sagaforfatterne hatt kjennskap til fortellingen om *Beowulf*, eller har sagalitteraturen og *Beowulf* eventuelt en felles kilde de kan ha hentet denne historien fra?

Mangús Fjalldal har foretatt en gjennomgang av store deler av litteraturen på feltet i «Beowulf and the Old Norse Two-Troll Analogues» og i *The Long Arm of Coincidence: The Frustrated Connection Between 'Beowulf' and 'Grettis Saga'*, hvor han trekker linjene tilbake til den første foreslåtte *Beowulf*-analogien i 1878.²⁵ Fjalldal argumenterer for at mens det over tid har blitt funnet stadig flere foreslåtte analogier, har «jakten» på *Beowulf*-likheter har vært preget av en mangelfull metodologi.²⁶ Han mener blant annet at en rekke av de senere foreslåtte analogiene i *Grettis saga* ikke kan stå alene som analogier uten støtte fra tidligere foreslåtte analogier.²⁷

---

²² Ibid., side 26.

²³ Ibid., side 28.

²⁴ Stitt (1992), side 22.

²⁵ Fjalldal (2012), side 542.

²⁶ Fjalldal (1998), side 4-16.

²⁷ Ibid., side 16.

De blir, i Fjalldals mening, for tynne argumenter dersom man ser en del av disse uten konteksten av den voksende listen med andre likheter mellom *Grettis saga* og *Beowulf*. Han påpeker også at man i løpet av de omkring 140 årene det har vært diskusjoner på feltet, har det sjelden vært mulig å finne en konsensus om hvilken norrøn tekst som eventuelt ligger nærmest *Beowulf*.²⁸ Fjalldals konklusjon er at selv om det ikke er mulig å si med hundre prosent sikkerhet at det ikke finnes felles opphav for *Beowulf* og *Grettis saga*, anser han det som svært lite sannsynlig. Om et mulig fjernt, felles indo-europeisk opphav for de to tekstene, skriver han at «that ancestor is beyond recovery»²⁹. Jacob Hobson, som har skrevet om *Piðreks saga af Bern*, argumenterer noe annerledes. I sin artikkel «An Old Norse Courtly Analogue to *Beowulf*» ser Jacob Hobson på likheter mellom kampen mellom Beowulf og Grendels mor og en episode i *Piðreks saga af Bern* hvor helten Vigða og kjempen Eðgeirr slåss. Her argumenterer han for at likhetene mellom de to tekstene viser en bred sirkulasjon av et monsterkamp-narrativ i germansk middelalderlitteratur.³⁰ Hobson viser til at det finnes forskning på analogiene mellom *Grettis saga* og *Beowulf* hvor man har sett på likheter mellom det norrøn og anglo-latinsk litteratur og argumenter for at han ved å vise en analogi mellom *Beowulf* og *Piðreks saga af Bern* også kan vise likheter mellom den norrøne og tyske middelalderens romansetradisjon. Dette argumentet bygger han blant annet på *Piðreks saga af Berns* trolige opphav i Bergen midt på 1200-tallet, hvor kontakt med tyske handelsmenn kan ha gitt forfatteren kjennskap til tyske litterære tradisjoner.³¹

Et viktig poeng hos Hobson er sjangerspørsmålet. Blant de andre analogiene til *Beowulf* som har blitt diskutert er mange å finne innenfor de såkalte legendariske sagaene eller fornaldersagaene. Denne gruppen sagaer er ofte satt til en fjernere fortid, og inkluderer oftere møter med troll, monstre og andre overnaturlige vesener enn vi finner i mer «historiske» sagaer. *Grettis saga* kan ifølge Hobson rent sjangermessig sies å ligge i spennet mellom å kunne kalles en legendarisk saga eller en ættesaga, med elementer fra begge.³² *Piðreks saga af Bern* kan på sin side kategoriseres som en høvisk romanse, med tettere bånd til det kontinentale Europa enn typiske islandske ættesagaer. *Pórodds þáttur Snorrasonar* er på sin side en kongesaga, og dermed i en noe annen kategori fra både høviske romanser og fornaldersagaene. Hobsons argument er derfor at fortellinger basert på prototypen om kamp mot et monster må ha vært

---

²⁸ Fjalldal (2012), side 542.

²⁹ Fjalldal (1998), side 133.

³⁰ Jacob Hobson (2019), «An Old Norse Courtly Analogue to *Beowulf*» i *Neophilologus*, 2019-02-27, Vol.103 (4), side 577-578.

³¹ Ibid., side 578.

³² Ibid., side 579.

svært utbredt.³³ Hobsons konklusjon er at det «narrative paradigm» fra *Beowulf* ikke bare var utbredt England og på Island, men at det overlevde både i Skandinavia og på det europeiske fastlandet til langt ut i middelalderen.³⁴ I forbindelse med denne oppgaven er det her også på sin plass å trekke inn et av hovedpoengene i J.R.R. Tolkiens essay «The Monsters and the Critics». Tolkien observerer her at mye av litteraturen skrevet om *Beowulf* behandlet verket som et historisk dokument i stedet for å se det som litteratur, og at bedømmelsene av diktet dermed ble gjort ut ifra noe det ikke var.³⁵ Når vi her tar for oss deler av en kongesaga, er det også snakk om en tekst som i lang tid har blitt bedømt som historisk kilde heller enn litteratur.

Mens analogiene i *Grettis saga* over tid har fått selskap av en rekke andre forslag, er det varierende hvor mye oppmerksomhet de ulike forslagene har fått. Noen, som *Piðreks saga af Bern* (se Hobson) og *Orvar-Odds saga* (se Michael Fox) og har fått grundigere analyser i artikler eller hele bøker, har det i noen tilfeller også blitt produsert lister over foreslåtte analogier uten en grundig analyse av episodene som listes opp. En hel rekke foreslåtte analogier finnes hos Jorgensen (1986)³⁶, hvor noen av disse også er listet opp hos Fjálldal (2013)³⁷. Sistnevnte nevner også et utvalg av de foreslåtte analogiene hos J.M. Stitt.³⁸

Pórodds þáttur Snorrasonar er ikke blant de foreslåtte analogiene som har fått mye oppmerksomhet. Hos Jorgensen (1986) får totten en kort omtale, som i all hovedsak består av en oppsummering av handlingen:

One of the most striking analogues is found in *Pórodds þáttur Snorrasonar*, now embedded in Ólafs saga helga, and concerns a tax collector sent by St. Olaf to Jamtland. In this episode the attack on an inhabited hall by a monster is preserved in a form closer to any other saga to Grendel's assault on Hereot. After the hero and his companion meet a gigantic stranger named Arnljótr, who possesses amazing strength, they are taken by him to a deserted hut where they sleep in a loft. Instead of the usual *Waldhaus* episode, however, a visit by twelve merchants follows. The newcomers, unaware of the previous visitors, make a large fire and eat their food. After they have fallen asleep an ogress enters, grasp the closest man and tears him asunder as goes Grendel. The monster proceeds to throw eleven men on the fire, but Arnljótr reaches down and drags up the twelfth, evidently an unmotivated addition, for the oblivious ogress goes on to eat her prey. Arnljótr then thrusts his gold-adorned spear through the monster. She turns and

---

³³ Ibid., side 579.

³⁴ Ibid., side 580.

³⁵ Tolkien (2006), side 7.

³⁶ Jorgensen (1986).

³⁷ Fjálldal (2012), side 549-552.

³⁸ Stitt (1992).

runs out, breaking the doorway apart and carrying off the weapon with her. The next morning Arnljótr says himself entitled to the treasure of the deceased men (sic) and sets out after the ogress, but the obvious continuation is abandoned as *Póroddr* and company continue on to meet with the king.³⁹

Hos Stitt får vi også en kort oppsummering, men her er teksten i større grad plassert i en analysekontekst. Stitt bruker totten som et eksempel på at det i flere av denne typen episoder virker å være slik at det første angrepet fra monsteret skjer mens folkene i hallen eller huset sover.⁴⁰ Han argumenterer for at selv om en irsk «The Hand and the Child»-modell kan ha virket inn på *Beowulf*, er det lite trolig at dette er tilfellet for de norrøne episodene.⁴¹ Utover dette, foretar heller ikke Stitt en dypere analyse av *Pórodds þáttr Snorrasonar*. Magnus Fjalldal har skrevet et noe mer omfattende notat om totten, men også her består store deler av omtalen av en oppsummering av tottens handling.⁴² Han påpeker den tilsynelatende mangelen på oppmerksomhet rundt denne episoden, men virker ikke å være klar over Jorgensson og Stitts omtaler.⁴³ Ellers har Fjalldal merket seg flere av de samme likheten mellom *Beowulf* og totten som skal diskuteres i denne oppgaven, og vil derfor trekkes inn der det passer seg best. Disse tre (Stitt, Jorgensson og Fjalldal) er de eneste jeg i litteratursøket til denne oppgaven har kommet over som har sett på denne totten som en mulig analogi til *Beowulf*. Det er også lite som tyder på at denne episoden har fått oppmerksomhet fra et historisk perspektiv. Figuren Arnljot Gelline er derimot behandlet litterært, blant annet i Bjørnstjerne Bjørnssons dikt *Arnljot Gelline* (1870)⁴⁴ og som en av karakterene i *Spelet på Stiklestad*.⁴⁵

Når vi i neste kapittel av denne oppgaven skal analysere *Pórodds þáttr Snorrasonar* i lys av det som tidligere er gjort i forbindelse med leting etter analogier til *Beowulf* og bruk av eventyrtypologi, er det for å kaste nytt lys på en ellers lite omtalt eksempel på en episode med store likheter til både det gammelengelske diktet, men også annen norrøn litteratur.

---

³⁹ Peter A. Jorgensen (1986) «Additional Icelandic Analogues to Beowulf» i Simek, Rudolf; Kristjánsson, Jónas og Bekker-Nielsen, Hans (red.) *Sagaskemmtun: Studies in honour of Hermann Pálsson on his 65th birthday*, 26th May 1986, side 206-207.

⁴⁰ Stitt (1992), side 196-197.

⁴¹ Stitt (1992), s. 204.

⁴² Fjalldal (2013).

⁴³ Fjalldal (2013), side 341.

⁴⁴ Bjørnstjerne Bjørnsson (1870), *Arnljot Gelline*. Gyldendalske Boghandel: Danmark. {{nb.no|NBN:no-nb_digibok_2010012110001}}. Sist hentet 01.06.2022.

⁴⁵ «Handlingen i Spelet om Heilag Olav» [<https://stiklestad.no/spelet-om-heilag-olav/handlingen-i-spelet-om-heilag-olav/>] Sist hentet 01.06.2022.

Kapittel 4: Analyse

I denne analysen skal vi se på flere ulike aspekter ved episoden med trollet i Þórodds þátr Snorrasonar. I første omgang skal vi se nærmere på Arnljot Gelline – mannen som sloss med trollet. Det vil her vises hvordan han i ulik grad passer inn i «The Bear's son»-modellen, og litt om hva vi kan si at vi vet om mannen. Deretter skal vi se på stedet episoden finner sted og foreta en sammenligning mellom ferdahuset i *Þórodds þátr Snorrasonar* og hallen Hereot i *Beowulf*. Analysen vil så ta for seg selve handlingen. Her skal vi både se på hvorvidt handlingen kan sies å passe med eventyrtypologien, og hvorfor vi tilsynelatende bare får halvparten av fortellingen om Arnljot og trollkjerringa. I siste del av analysen tar vi for oss totten i den konteksten vi finner den i, nemlig som en del av *Sagaen om Olav den hellige*. Her vil det blant annet argumenteres for at totten har en funksjon i det at den er med på å fremme kong Olavs karakter, og dermed ikke er et så unaturlig innslag i teksten som den først kan framstå.

Kapittel 4.1: Hvem er Arnljot Gelline?

Spørsmålet om hvem Arnljot Gelline er, er ikke umiddelbart lett å besvare. Han er til stede i handlingen ved tre anledninger; først i *Þórodds þátr Snorrasonar*, deretter når han møter kong Olav og lar seg døpe, og en tredje gang når det nevnes at han er blant dem som dør i slaget på Stiklestad.

Allerede ved første møte, får vi vite noen vesentlige detaljer om Arnljot. Islendingen Torodd Snorresson, er på rømmen fra jemtene og svenskekongens menn etter at et diplomatisk oppdrag til Jemtland har gått galt. Torodd og en følgesmann får husly hos bonden Tore og hans ikke-navngitte kone, men utpå natten dukker husfruas bror opp. Torodd blir raskt klar over at «den store mannen» som har kommet på besøk er Arnljot Gelline. For Torodds del er det klart at Arnljot er en kjent figur: *Þóroddr hafði heyrt getit Arnljóts ok þat með, at hann var inn mesti stigamaðr ok illvirki*⁴⁶. For oss er disse ryktene om Arnljots liv og bedrifter derimot ukjente.

Der mange sagahelter introduseres med en lengre ættetavle, kjenner vi kun til Arnljots to søsken. Hans ikke navngitte søster er gift med Tore. Sagaen forteller at Arnljots svigerbror har måttet rømme fra bygdene etter en drapssak. De to bor derfor i villmarka, utenfor samfunnet i Jemtland. I *Sagaen om Olav Tryggvason* dukker også Arnljots navn opp i forbindelse med

---

⁴⁶ «Torodd hadde hørt gjete Arnljot, og at han var ein fæl røvar og eit illmenne». Norrøne sitater fra totten er med mindre annet oppgis hentet fra Finnur Jónsson (1965), *Ólafs Saga ins helga* (3. opplag). Universitetsforlaget: Oslo, Bergen, Tromsø, mens de norske oversettelsene er hentet fra Snorre Sturluson, *Noregs konge soger – 2. opplag* (1982), Finn Hødnebo & Hallvar Magerøy (red), Steinar Schjøtt & Hallvar Magerøy (oversettere). Den norske bokklubben: Gjøvik.

omtalen av broren Vikar – et medlem av mannskapet om bord på skipet Ormen lange.⁴⁷ Vikar er her omtalt som «Vikat fra Tiundaland, bror til Arnljot Gelline»⁴⁸. Denne bruken av Arnljot er verdt å merke seg. Ved introduksjon av nye karakterer i norrøn sagalitteratur, blir slektsforhold ofte brukt både for å plassere den nye karakteren i forhold til resten av persongalleriet og for å plassere vedkommende for middelalderens islandske publikum. En svært vanlig variant er at forfedre listes opp bakover til man kommer til særlig kjente forfedre (og i noen tilfeller; formødre). I tilfeller hvor det er andre slektninger som er kjente nok til at publikum kan synes det er av interesse, nevnes disse. Dette kan for eksempel være svigerbrødre, søskenbarn eller onkler som har utmerket seg på den ene eller andre måten. I Vikars tilfelle, har Snorre Sturlasson vurdert det slik at det her er mest relevant for publikum å få vite at han er bror av Arnljot Gelline. Identifiseringen av slektskapet går derimot IKKE andre veien, og Arnljot beskrives aldri som «Vikars bror». Vi kan dermed anta at Arnljot

Ved å se på de få medlemmene av Arnljots familie vi kjenner til, er det mulig å spinne et slags førsteinntrykk av mannen. Mannskapet på Ormen lange skulle ifølge sagaen være mellom 20 og 60 år gamle, og måtte være blant de sterkeste og modigste.⁴⁹ Etersom Vikar var blant disse, må vi nesten anta at han også oppfylte kravene til mannskapet. Vikar har dermed både koblinger til den tidligere norske kongen, samt erfaring og evner i kamp. Arnljots opptredener i *Olav den helliges saga* tyder på at han i likhet med Vikar har erfaring med våpenbruk, noe som igjen kan hinte til at de to kommer fra en familie med den sosiale og økonomiske posisjonen til å gi sine sønner den treningen og utstyret som krevdes for å hevde seg som kriger. Etersom Ormen lange og mannskapet møtte en ublid skjebne i slaget ved Svolder,⁵⁰ er det ikke usannsynlig at Vikar er død på det tidspunktet *Pórodds þáttur Snorrasonar* foregår. Med Olav Tryggvasons død er eventuelle bånd til et norsk kongehus også for lengst brutt. Arnljots svigerbror Tore bidrar videre til inntrykket av at Arnljot har havnet på nedre Jemtland. I likhet med søsteren og svigerbroren lever Arnljot utenfor samfunnet. Livet alene i villmarka er heller ikke lett: Arnljot kritiserer søsteren for å ha tatt inn gjester, ettersom hun og mannen knapt har mat.⁵¹ Den store og sterke Arnljot har evner som trolig kunne ha egnet seg godt i en konges tjeneste, men han er i stedet en *stigamaðr ok illvirki*⁵². Når Arnljot senere blir med i kong Olavs hær under slaget på Stiklestad plasseres han også sammen med røverne Gaukatore og Avrafaste, som begge

---

⁴⁷ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav Tryggvasons» kapittel 94, side 197.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid., kapittel 93, side 197.

⁵⁰ Ibid., kapittel 106, side 204.

⁵¹ «Póroddr heyrði, at hann ávitaði þau um þat, er þau tóku við gestum, en höfðu varla sér matbjörg».

⁵² Stimann og illgjerningsmann. Altså en røver.

introduseres som ransmenn: «*Menn þeir eru nefndir, er annarr hét Gaukaþórir en annarr Afrafasti; þeir váru stigamenn ok hinir mestu ránsmenn, höfðu með sér 30 manna, sinna maka*»⁵³.

Hvor han hører hjemme rent geografisk er heller ikke lett å si med hundre prosent sikkerhet. Broren Vikar plasseres i Tiundaland, altså i sørøstre Sverige. Den ikke navngitte søsteren og Arnljot selv møter vi derimot i Jemtlandstraktene, betydelig lenger nord og vest. Når Arnljot senere møter Olav den hellige, forteller han også kongen at han har slekta si i Jemtland og Helsingland. Her er det godt mulig at søstera og svigerbroren Tore regnes som ætta i Jemtland, men hvem Helsingland-frendene er, fortelles det ikke noe om. Denne relative mangelen på ætt er også med på å understreke Arnljots status som fredløs, og som noen som lever utenfor det «siviliserte» norrøne samfunnet.

Noen detaljer får vi også om Arnljots religiøse holdninger. I møtet med kong Olav, stiller kongen krav om at han må å la seg kristne dersom Arnljot skal bli en av hans menn. Her trenger Arnljot både overtalelse og betekningstid. Om sin egen tro sier han at han 'tror på sin egen makt og styrke' og at dette har tjent ham godt nok til nå.⁵⁴ Denne formuleringen ligner svært mye på det som sies om Orvar-Odd i *Orvar-Odds saga* («*Odd hadde ikke blotning for vane, for han trodde på egen makt og styrke*»⁵⁵), og den beskrivelsen som gis av Bue Andridsson i *Kjalnesingasaga* («*Bue var noe for seg selv i oppveksten. Han ville aldri blote og sa at han syntes det var stakkarlig å drive med slikt*»⁵⁶). I sin omtale av *Orvar-Odds saga*, viser Martin Arnold til Lars Lönroths argument om at «den edle hedningen» ble et mye brukt motiv for helter i sagaene fordi det var et behov for å konsolidere forfatternes kristne verdenssyn med fortellinger om hedenske helter og forfedre.⁵⁷ Dette er en tankegang som kan ha spilt en rolle i bruken av hedningen Arnljot i denne sagaen. Områdene Arnljot hadde hatt tilhold i var utenfor den kristne sfæren på den tiden handlingen skal ha funnet sted. Sjansen for at Arnljot var kristen var dermed liten. Omvendelsen hans er i så måte også med på å bygge opp Olav Haraldsson som en kristningskonge, med krav om rettroenhet blant sine menn. At både Orvar-Odd og Arnljot med litt om og men lar seg kristne i løpet av sine respektive fortellinger, «renvasker»

---

⁵³ «*Det var to menn, den eine heitte Gaukatore og den andre Avrafaste, som var ransmenn og dei verste til å røve, og dei hadde med seg tretti menn, og det skorta dei ikkje på mot og djervskap*».

⁵⁴ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 215, side 428.

⁵⁵ Liv Kjørsvig Schei (oversetter), Hermann Pálsson (2002), «Orvar-Odds saga» kapittel 1 i *Ramsta-sagaene*. Aschehoug: Oslo.

⁵⁶ Jon Gunnar Jørgensen og Jan Ragnar Hagland (red.) (2014). «Kjalnesingasaga, kapittel 1» i *Islendingesagaene - Samtlige sagaer og førtini tættar III*. Saga forlag.

⁵⁷ Arnold (2010), side 92. & Lönroth, Lars (1969). «THE NOBLE HEATHEN: A THEME IN THE SAGAS». *Scandinavian Studies*, 41(1), side 1-29.

dem også som helter for et kristent publikum. Et annet poeng Arnold gjør angående Orvar-Odds manglende religiøsitet er at dette ikke betyr at han ikke tror hedenske krefter kan påvirke ham:

He may not care for heathendom but that does not mean he doubts its potency; rather, he devotes much of life to combating it. Whatever else Oddr's anti-heathendom might signify, the author of Orvar-Odds saga clearly recognised that much of the entertainment value of his narrative depended on dramatising figures from a belief system that was long past having any strict congregation of adherents.⁵⁸

Noe lignende kan sies om de hedenske innslagene i *Sagaen om Olav den hellige - Arnljots kamp med trollkjerringa* er ingenting om ikke et underholdende innslag i sagaen, selv om den benytter seg av en uttalt ikke-kristen helt.

Det vi nå skal se nærmere på, er hvorvidt karakteren Arnljot Gelline kan sies å passe overens med de eventyrtypene som gjerne assosieres med lignende monsterfortellinger. «The Bear's son»-typen innebærer ofte (men ikke alltid) at hovedpersonen har et umenneskelig opphav, da gjerne i form av en bjørn. Med så lite kjennskap til Arnljots familie som sagaen gir oss, er det ikke mulig å påvise et slikt opphav hos Arnljot. Dersom man ser bort fra det manglende bjørneopphavet, passer han derimot til mye av beskrivelsen for både «The Bear's son» og «Strong John»-typen av helter. Rent fysisk er han en imponerende skikkelse: Han er «så stor at [Torodd] aldri hadde sett maken»⁵⁹, og «så høg at ingen nådde han lenger enn til aksla»⁶⁰. Størrelsen følges opp av stor fysisk styrke: Arnljot går like fort på ski med både Torodd og en tredjemann bak seg på skiene som om han hadde gått alene. Han oppfyller dermed kriteriene som uvanlig stor og sterk, noe helten i denne eventyrtypen gjerne er.

Skal vi sammenligne totten direkte med *Beowulf* er det også noen punkter vi kan merke oss. Fjalldal skriver om de to heltene at «there is not much to compare between Arnljotr gellini and Beowulf except for the fact that both are described as impressive figures»⁶¹. Det kan likevel argumenteres for at de to likevel har noen ytterligere likheter om man kikker nærmere. For det første er begge krigerne beryktet før vi møter dem. Mens Torodd har hørt om Arnljot som en røver, er fortellingene om Beowulf av noe mer heroiske. I scenen hvor gøtene introduseres for kong Hrotgard, erklærer kongen at Beowulfs rykte har nådd Danmark før ham; menn fra et skip

---

⁵⁸ Arnold (2010), side 88.

⁵⁹ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 141, side 366.

⁶⁰ Ibid., kapittel 215, side 428.

⁶¹ Fjalldal (2013), side 343.

sendt av Hrotgard til Gøtaland har tidligere fortalt kongen om denne unge mannen med den store styrken.

A crew of seamen who sailed for me once
with a gift-cargo across to Geatland
returned with marvellous tales about him:
a thane, they declared, with the strength of thirty
in the grip of each hand.⁶²

Dette utbroderes siden med den kjente fortellingen om Beowulfs svømmekonkurranse mot Breca, hvor de to svømte om kapp i flere dager og hvor Beowulf i tillegg har måttet kjempe mot havmonstre. Også den fysiske beskrivelsen av de to har likhetstrekk, særlig når det kommer til utrustningen. Beowulf har både ringbrynje og hjelm når han introduseres for kong Hrotgard, og man kan se en viss likhet mellom dette og beskrivelsen av Arnljot i det han møter kong Olav:

...And standing on the hearth
in webbed linkes that the smith had woven,
the fine-forged mesh of his gleaming mail-shirt,
resolute in his helmet, [...] ⁶³

Han var så høg at ingen nådde han lenger enn til aksla; han var ein vakker mann og hadde fagert hår. Han var godt væpna og hadde ein fin hjelm og ringbrynje, raudt skjold, eit prydeleg sverd i beltet, og i handa hadde han eit stort gullslege spyd, og skaftet var så digert at det var handfylling i det.⁶⁴

En til dels overlappende utrustning er likevel ikke noe vi her kan legge spesielt stor vekt på, da bruken av hjelm og ringbrynje ikke kan sies å være unormalt utstyr for en høyættet kriger i perioden disse fortellingene finner sted. Noe vi derimot med sikkerhet kan si at Beowulf og Arnljot Gelline har til felles er at de er krigere, og at de ikke bare sloss mot mennesker.

Kapittel 4.2: Huset i skogen

Episoden i *Pórodds þáttur Snorrasonar* foregår utenfor sivilisasjonen, i de tynt befolkede grenseområdene mellom Jemtland og Trøndelag. Her er det verdt å trekke inn et motiv Jacob Hobson diskuterer i sin «An Old Norse Analogue to Beowulf», nemlig renselse av land («land-

---

⁶² Heaney (1999), side 14.

⁶³ Heaney (1999), side 15.

⁶⁴ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 215, side 428.

cleansing»).⁶⁵ Her «renser» helten i en fortelling et område slik at det blir egnet for menneskelig bruk og beboelse. Hobson viser til bruken av det gammelengelske begrepet 'fælisian' i forbindelse med Beowulfs arbeid med å fjerne Grendel og hans mor, og det norrøne 'landhreinsun' om Grettis kamp mot et troll på gården Sandhaugar. Selv om selve begrepet ikke opptrer i *Pórodds þáttir Snorrasonar*, kan vi se en likhet mellom rensesmotivene i *Beowulf* og *Grettis saga* og Arnljots kamp mot trollkjerringa.

I de to andre tilfellene kan det argumenteres for at renselsen som foregår har en siviliserende funksjon. Arnljots kamp mot trollet foregår i et hus som bokstavelig talt kan sies å ligge i et grenseland – både bokstavelig i det at fortellingen foregår i et grenseområde, men også som en i utgangspunktet ubebodd struktur som bare tidvis blir brukt av mennesker. I sagaen brukes ordet «sáluhúss», som kan oversettes som 'herberge'. Konteksten avslører likevel at det her er snakk om et relativt enkelt ferdahus for reisende og ikke et herberge i forstand av et bemannet vertshus. Interessant nok består ordet 'sáluhúss' av prefixet 'sálu-', som finnes i mange ord hvor det har betydningen 'sjel'. Det kan også oversettes som sykehjem eller hospital. Ordet gir dermed kristne heller enn hedenske assosiasjoner, og er i så måte et tegn på at akkurat denne versjonen av fortellingen ble skrevet ned i en kristen kontekst. Sammenlignet med kong Hrotgards hall Hereot som er forseggjort og dekorert i gull, er det derfor en betydelig forskjell i standard mellom ferdahuset og kongens hall. Begge to har likevel det til felles at de får uønskede besøk av troll.

Fjalldal viser i sitt notat om Arnljot-episoden til at troll i norrøn litteratur som regel holder til i huler langt oppe i fjellene, og at trollkjerringas herjinger utenfor fjellhulene dermed er et uvanlig eksempel på troll utenfor fjellområder.⁶⁶ Her vil jeg argumentere for at åstedet for angrepet ikke nødvendigvis er så atypisk som Fjalldal gir inntrykk av. Stikkordet her er *grenseområde*. I sagalitteraturen er grenseområder steder hvor det mystiske og monstrøse frekventerer i større grad enn i bygder og byer. Sagaheltene drar ofte på reiser, hvor de kommer i kontakt med nettopp disse områdene utenfor sivilisasjonen.⁶⁷ Også innad i *Olav den helliges saga* ser vi at grenseområder bærer preg av at man har forlatt det trygge, kristne samfunnet og inn i det hedenske. Tore Hund leder et plydringstokt til hovet for den hedenske guden 'Jomale' under en vikingferd nord-østover,⁶⁸ mens Sigvat skald kommer over et pågående diseblot på

---

⁶⁵ Hobson (2019), side 587.

⁶⁶ Fjalldal (2013), side 342.

⁶⁷ Flere eksempler finner vi i sagaene om Hrafnista-mennene (Hrafnistumannasögur): Kjetil Høngs, Grim lodenkinn og Orvar-Odd. De tre representerer hver sin generasjon i samme familie, hvor alle tre drar på reiser nordover til Finnmark og/eller 'Bjarmeland' på ulike eventyr og plydringstokter. Se Schei (2002).

⁶⁸ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 133, side 346-347.

sin reise gjennom Vestre Gøtaland på vei til et møte med svenskekongen.⁶⁹ At også de ubebodde grenseområdene mot Jemtland skulle ha sin andel av både monstre og hedenskap er dermed konsekvent med resten av sagaen.

Kapittel 4.3: Ett troll, eller to?

Arnljot Gellines kamp mot trollkjerringa har flere likhetstrekk med Beowulfs kamp mot Grendel, og Grendels mors påfølgende angrep på Hereot. Vi skal her se på noen av disse likhetene, før vi skal se hvordan bruk av eventyrtypologi kan gi oss noen hint om hvordan den tilsynelatende manglende fortsettelsen av jakten på trollet kunne ha foregått.

Som nevnt tidligere, foregår begge kampene i en hall som på den ene eller andre måten eksisterer ved sivilisasjonens grenser. Begge heltene er tilreisende og ankommer for å rense den menneskelige bebyggelsen for monstre. I tillegg har selve kampene noen interessante paralleller. For det første framprovoseres angrepene på en svært lik måte.

Then a powerful demon, a prowler through the dark,
nursed a hard grievance. It harrowed him
to hear the din og the loud banquet
every day in the hall, [...] ⁷⁰

Det er lyden av festene holdt ved Hrotgards hoff som i første omgang tiltrekker seg Grendels uvilje. I *Pórodds þáttur Snorrasonar* får vi aldri direkte kjennskap til trollkjerringas motivasjon for angrepet på ferdahuset, men om man sammenligner Arnljots oppførsel med de tolv handelsmennenes, blir det tydelig at det er det lystige og noe tankeløse laget som tiltrekker seg trollet.

Straks etter kom det tolv menn til huset; dei var kjøpmenn og for til Jemtland med varene sine. Da dei kom inn i huset, gjorde dei fælt ståk og var lystige, og gjorde opp ein stor varm for seg, og da dei åt, kasta dei ut alle beina. Så la dei seg til å sove og la seg ned på benkene attmed varmen.⁷¹

I sagaen gjøres det også et poeng utav forsiktig behandling av mat. Arnljot understreker for resten av reisefølget at de ikke må etterlate matrester, og gjemmer det de har av bein og søppel. Handelsmennene kaster restene mer skjodesløst fra seg, og blir kort tid etter angrepet av trollet. Også Fjalldal har merket seg disse likhetene, og mener at Arnljot åpenbart har tidligere

---

⁶⁹ Ibid., kapittel 91, side 288.

⁷⁰ Heaney (1999), side 5.

⁷¹ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 141, side 368.

kjennskap til trollkjerringa selv om dette ikke fortelles direkte i teksten.⁷² Også dette har han til felles med Beowulf, som har hørt om problemene Hrotgard plages med fra Grendel.⁷³

En annen parallell som kan trekkes mellom *Pórodds þáttr Snorrasonar* og *Beowulf* er at angrepet foregår om natten. Det er mens Beowulf og hans menn sover i Hereot at Grendels angrep skjer, og på samme måte har Arnljot og de to sendebudene lagt seg til å sove når trollkjerringa angriper.⁷⁴ Videre er Beowulf og Grendels kamp en brytekamp, hvor Beowulf til slutt river armen av Grendel («The monsters's whole / body was in pain, a tremendous wound / appeared on his shooulder. Sinews split / and the bone-lappings burst[...]»⁷⁵). Arnljot og trollkjerringa er på sin side aldri i direkte fysisk kontakt; Arnljot kaster spydet sitt fra hemsen hvor han og reisefølget har sovet slik at det gjennomborer trollet. En likhet som fremdeles er til stede, er ødeleggelsene i huset som følge av kampen mot trollet. Etter å ha blitt gjennomboret av Arnljotos spyd, løper trollkjerringa ut i skogen igjen, men ødelegger dørkarmen på tur ut (*Arnljótr gekk til ok ruddi út hræjum manna, setti fyrir skálann hurð ok gætti, því at hon hafði þat allt frá brotit, er hon hljóp út*⁷⁶). I Hereot skjer ødeleggelsene under selve brytekampen:

...The story goes
that as the pair struggled, mead-benches were smashed
and sprung off the floor, gold fittings an all.
Before then, no Shielding elder would believe
there was any power or person upon earth
capable of wrecking their horn-rigged hall
unless the burning embrace of a fire
engulf it in flame. [...] ⁷⁷

I likhet med trollkjerringa, løper også Grendel tilsynelatende dødelig skadet ut i villmarka igjen etter kampen i hallen. Grendel forsvinner tilbake til undervannshulen han deler med sin mor, mens vi i sagaen aldri får vite hva som skjer med trollet.

Samtidig som det finnes likheter med Beowulfs kamp med Grendel, er det også verdt å se på den andre kampen i Hereot, den mellom Beowulf og Grendels mor. Grendels mor kommer til

---

⁷² Fjalldal (2013), side 342.

⁷³ Heaney (1999), side 15.

⁷⁴ Heaney (1999), side 23-24.

⁷⁵ Heaney (1999), side 27.

⁷⁶ Finnur Jónsson (1965), side 333.

⁷⁷ Heaney (1999), side 25-26.

Hereot for hevn («Grendels mother, / monstrous hell-bride, brooded on her wrongs [...] but now his mother / had sallied forth on a savage journey, / grief-racked and ravenous, desperate for revenge»⁷⁸). Igjen kjenner vi ikke trollkjerringas motivasjoner, men det vi kan merke oss er at begge monstrene er av hunkjønn og at de begge er navnløse. En noe fjernere likhet Fjalldal påpeker er tilstedeværelsen av en skatt. Mens Beowulf observerer at Grendels mor har skatter hos seg, tar han bare et sverd. Arnljot krever på sin side de døde handelsmennenes varer før han og Torodd skiller lag.⁷⁹

En vesentlig ulikhet mellom *Beowulf* og totten, er at vi aldri får se jakten på trollkjerringa. Mens Beowulf forfølger Grendels mor tilbake til en undervannshule hvor han hogger hodet av henne, får vi aldri vite mer enn at Arnljot erklærer at han skal finne igjen spydet sitt. Her kan vi også trekke inn den såkalte «to-trollsvarianten» av «The Bear's Son»-fortellingen. Her er det ofte slik at helten møter både et kvinnelig og et mannlig troll, hvor det gjerne er slik at den ene skades i et første møte og forfølges av helten hjem til en hule hvor det andre trollet venter.⁸⁰ Selv om både denne og «The Hand and the Child» passer godt overens med *Pórodds þáttr Snorrasonar* i første del av eventyrtypene, er vi i den situasjonen at vi aldri får se del to av dette eventyret. Som Jorgenson skriver, «the obvious continuation is abandoned as *Póroddr* and company continue on to meet with the king»⁸¹.

Som lesere blir vi dermed sittende med spørsmålet: Hva skjedde med Arnljot og trollkjerringa? Selv om ikke sagaen gir oss fortsettelsen direkte, får vi noen hint. For det første erklærer Arnljot at han skal finne igjen spydet sitt i det han og Torodd Snorresson skiller lag («En er þeir höfðu matazt, mælti Arnljótr: Nú munu vér hér skiljast; skulut þér nú fara eptir akbraut þessi, er þeir fóru í gær hingat kaupmenninir; en ek vil leita spjóts míns»⁸²). Spydet sto, sist vi så det, gjennom trollkjerringa («Þá stóð Arnljótr upp ok greip höggspjót sitt ok setti milli herða henni, svá at út hljóp oddrinn um brjóstit. Hon brá við hart ok kvað við illiliga ok hljóp út. Arnljóti varð laust spjótít, ok hafði hon þat með sér á brott»⁸³). Videre vet vi at Arnljot overlever jakten på trollet. Han dukker opp igjen som en av flere bønder, røvere og frivillige som slutter seg til kong Olavs hær før slaget på Stiklestad. Og på dette punktet har han igjen med seg spydet sitt. Spydet, som

---

⁷⁸ Heaney (1999), side 42-43.

⁷⁹ Fjalldal (2013), side 343.

⁸⁰ Peter A. Jorgensen, (1975). «The Two-troll variant og the Bear's son Folktales in Hálfðanar saga Brönufóstra and Gríms saga loðinkinna» i Dag Strömbäck (red) Arv – Tidsskrift for Nordisk Folkminnesforskning, Vol. 31, 1975, side 35-43.

⁸¹ Jorgensen (1986), side 206-207.

⁸² Finnur Jónsson (1965), side 333.

⁸³ Ibid.

først introduseres i den første beskrivelsen av Arnljot er at det er et svært stort hoggspyd, innlagt med gull («Arnljótr hafði höggspjót mikit, ok var gullrekinn falrinn, en skaptit svá hátt, at tók hendi til falsins, en hann var sverði gyrðr»⁸⁴). Beskrivelsen av Arnljot når han introduseres for kong Olav er nesten identisk:

Hann var vel vápnaðr, hafði hjálm allfríðan ok hringabrynju, skjöld rauðan, ok gyrðr með sverði búnu, hafði í hendi gullrekit spjót mikit, ok svá digrt skaptit, at handfyllr var í.⁸⁵

Bruken av et spesielt våpen i kampen mot monsteret er også bemerket i Beowulfs kamp mot Grendels mor, hvor han i første omgang har med seg sverdet Hrunting, som ikke biter på Grendels mor. I stedet finner han et annet sverd i undervannshula, som lar ham både drepe Grendels mor og hogge hodet av Grendels døde kropp.⁸⁶ Den enkleste forklaringen for at Arnljot igjen er eier av et stort, gullbelagt spyd, er at han har funnet det igjen. Dersom vi antar at Arnljots fortelling følger et lignende mønster som de andre monsterkampene i både sagalitteraturen og *Beowulf*, er det ikke vanskelig å se for seg en forfølgelse tilbake til trollets hule, med mulighet for nye kamper med flere monstre.

Det neste spørsmålet man så kan stille er *hvorfor* vi ikke får fortsettelsen av denne jakten. Det er, som allerede nevnt, en underholdende fortelling og en fortelling med en åpenbar mulighet til fortsettelse. I de to neste delkapitlene skal vi derfor se nærmere på konteksten og sammenhengen denne totten står i, og mulige forklaringer på hvorfor fortsettelsen er utelatt.

Kapittel 4.4: Helgenkongen og hedningen

Olav Haraldsson er ikke hvem som helst. Selv om sagaen om ham stort sett tar for seg hans jordiske liv, er han både kristningskonge og helgen. Dersom vi ser på hvor i sagan *Pórodds þátr Snorrasonar* er plassert, ser vi at den foregår i en periode hvor kongens makt begynner å slå sprekker. Før totten får vi høre hvordan konfliktnivået mellom kong Olav og Tore Hund øker, samtidig som en av kongens menn ligger i konflikt med Hårek på Tjøtta. Etter totten er det Færøyene som står for tur. Her har Olav forsøkt å sikre seg makten, men får problemer etter at alle han sender dit som sendebud dør eller forsvinner på mystisk vis. Forløpet til kampen mellom Arnljot Gelline og trollet føyer seg også inn i denne rekka. Torodd Snorresson var sendt til Jemtland med den oppgaven å overtale jemtene til å gi seg under Olav i stedet for svenskekongen. Sett i sammenheng med både de foregående og påfølgende kapitlene, er totten

---

⁸⁴ Ibid., side 332.

⁸⁵ Ibid., side 394.

⁸⁶ Heaney (1999), side 48, 51-52.

dermed plassert i den delen av sagaen hvor det er tydelig at lykken for alvor har snudd. Selve kampen mot trollet kan derimot virke en smule malplassert. Sett i en større sammenheng har denne episoden likevel en funksjon ved å etablere Arnljot som kriger. På Stiklestad er Arnljot plassert sammen med røverne Avrafaste og Gaukatore fremst i kongens rekker, og faller i det første sammenstøtet mellom kongsmennene og bondehæren. Uten totten ville det eneste vi så av Arnljot Gelline vært introduksjonen for kongen (hvor han riktignok beskrives som en imponerende mann), og øyeblikket han dør i møtet med bondehæren. I og med at han også dør tidlig i slaget, får han heller ikke vist noen større evner i kamp der. Uten den tidligere episoden ville han rett og slett vært en langt mindre imponerende kriger – bare en storvokst mann hvis eneste rolle i sagaen var å dø på Stiklestad. Episoden etablerer ham også som noe mer enn en røver på lik linje med Avrafaste og Gaukatore, som vil delta i slaget nærmest for spenningens skyld.⁸⁷ Sammenligner vi med den versjonen av sagaen vi finner i *Den legendariske olavssagaen*, ser vi raskt at møtet mellom Arnljot og kongen får en annen tone. Her har leseren aldri møtt Arnljot før han står ansikt til ansikt med kongen, og hans funksjon i den helhetlige sagaen blir dermed en noe annen.

Ved å bygge opp karakteren Arnljot som en stor kriger, bygger sagaen samtidig opp under sin egen hovedperson. Olav Haraldsson har møtt mye motgang før sagaen kommer til slaget på Stiklestad, og det skinner til tider igjennom at mannskapet han plukker opp på tur gjennom Jemtland nok ligner mer på røvere som Avrafaste og Gaukatore enn man kanskje skulle forvente av en helgenkonge. Ved å la Olav ikke bare rekruttere, men også omvende Arnljot, framstilles kongen som en leder i stand til å tiltrekke seg mer imponerende skikkelser og store krigere. *Pórodds þáttur Snorrasonar* får dermed til syvende og sist en funksjon som underbygger Olav Haraldssons storhet – noe som sjangermessig kan sies å være på sin plass i en kongesaga.

Kapittel 4.5: Motivet bak motivet

Som Jorgensson skriver i sin omtale av totten, får vi aldri den «åpenbare fortsettelsen» av episoden med trollet. Det spørsmålet vi derfor må stille er *hvorfor* det som kunne vært en spennende fortsettelse ikke er med i sagaen?

Her må vi først huske at kongesagaene ble skrevet som historiske tekster. Selv om Snorre Sturlasson nok hadde et annet forhold til kildekritikk fra moderne historikere, er han gjennom hele *Heimkringla* påpasselig med å referere til sine kilder der han kan, enten det er skaldekvad

---

⁸⁷ «Þeir spurðu til hers þess, er þar fór yfir land, ok mæltu sín á milli, at þat mundi vera snjallræði at fara til konungs ok fylgja honum til lands síns ok ganga þar í fólkorrostu með honum ok reyna sik svá; því at þeir höfðu ekki fyrr í bardögum verit, þeim er liði væri fylkt til.» Finnur Jónsson (1965), side 383.

eller «folk sier at». Å skulle legge til en fortsettelse dersom den ikke var en etablert del av en fortellingstradisjon, ville vært vanskelig å forsvare for sagaens publikum. Etersom totten følger islendingen Torodd, som *ikke* er med på trolljakten, er det heller ingen åpenbare kilder som kunne ha formidlet fortellingen slik at sagaforfatterne i sin tur kunne ha hørt den. At totten er en del av fortellingstradisjonen rundt Olav, virker derimot ganske sikkert. I *Den legendariske Olavssagaen* får vi som nevnt ikke totten, men kun møtet mellom Arnljot og kongen. Her nevnes likevel både Torodd Snorresson og den gaven Arnljot sendte med Torodd til kongen, noe som tyder på at selv om denne delen av fortellingen er utelatt i denne versjonen, var det en veletablert del av narrativet.⁸⁸

Videre bidrar utelatelsen av en fortsettelse til et spenningsmoment i sagaen. Vi får ikke vite hvordan det har gått med Arnljot før han dukker opp igjen langt senere i sagaen, og er dermed lenge et ubesvart spørsmål. Dette forsterkes ved at sagaen rett etter *Pórodds þáttur Snorrasonar* åpner med introduksjonen av en ny storvokst, rødkledd kar med stort hoggspeyd. Denne introduksjonen tar relativt lang tid, og der er ikke før noe fram og tilbake mellom mannen og kong Olav at vi blir fortalt at dette er en helt ny skikkelse ved navn Karl Mørske, og - til tross for likhetene – ikke er Arnljot Gelline.⁸⁹

For lesere av denne fortellingen, er det (som Jorgensson skriver) en åpenbar fortsettelse av fortellingen. I kombinasjon med at Arnljot har funnet igjen speydet sitt, er det derfor heller ikke strengt nødvendig for publikum at trolljakten blir beskrevet i detalj. Som nevnt tidligere i denne oppgaven, finnes det en rekke andre episoder fra den norrøne litteraturen som også passer inn i de samme eventyrtypene som *Pórodds þáttur Snorrasonar*. At «to-trollsmodellen» og lignende fortellingstyper har vært utbredt på den tiden sagaen ble skrevet, kan også bety at tekstens tenkte publikum ikke *trengte* fortsettelsen av episoden – det er rett og slett åpenbart hva som har skjedd.

Kapittel 5: Konklusjon

Episoden med Arnljot og trollkjerringa i *Pórodds þáttur Snorrasonar* er spesiell i det at den er en overnaturlig episode i en saga som ellers ikke har større innslag av verken troll eller andre

---

⁸⁸ «Maðr gengr at konunginum vænn; sá hét Arnljótr gellini. „Herra,“ segir hann, „silfrdisk einn senda ek yðr við Póroddi Snorrasyni, ok þær váru jarteignir til þess, at ek vildi til þín ok berjast með þér.“ Konungr mælti, at hann skyldi skírn taka ok fara aftr, „ok eigi vil ek hafa þitt lið, ok enskis manns afl þykkjumst ek þurfa“. Ferr hann aftr ok tekr skírn». Guðni Jónsson (1957), *Konunga sögur I-III*. Reykjavík. Kapittel 88. Hentet fra https://heimskringla.no/wiki/Helgisaga_%C3%93I%C3%A1fs_Haraldssonar 01.06.2022. Oversettelse hos Flokenes (2000), side 94.

⁸⁹ Snorre Sturluson (1982), «Soga om Olav den heilage» kapittel 142, side 370.

overnaturlige vesener. Når den likevel dukker opp, er det en fortelling som både fungerer som en spenningsepisode og samtidig bygger opp under Arnljot Gelline som kriger og helt.

Episoden har også tydelige likhetstrekk med det gammelengelske verket *Beowulf*, noe som også plasserer denne oppgaven i en lengre akademisk tradisjon for å sammenligne det gammelengelske diktet med norrøn litteratur. Som Fjalldal skriver, er det likevel lite trolig at Snorre Sturlasson hadde lest *Beowulf*, selv om vi her finner flere likheter mellom de to tekstene.⁹⁰ Det er derimot ikke umulig at vi her har nok et eksempel på at dette var en fortellingstype med stor utbredelse i det norrøne området i middelalderen, slik blant annet Hobson argumenterer for.⁹¹ Det er heller ikke utenkelig at begge tekstene har sprunget ut fra samme «ur-fortelling», men uten eldre materiale er det ikke mulig å vise dette med noen større sikkerhet.

Dersom man antar at episoden følger et mønster som ligner det som kommer fram i både *Beowulf* og andre fortellinger som følger mønsteret i «The Bear's Son» eller «The Hand and the Child»-eventyrtypene, skulle man forventet en etterfølgende episode hvor Arnljot fulgte etter trollet for å kjempe en ny kamp. Utover at han overlever og har funnet igjen det spydet som sto gjennom trollkjerringa sist vi så det, er det derimot ingen spor av en del to av denne trollepisoden i *Heimskringla*. Dersom vi ser på den konteksten totten er satt inn i, er det også mulig å argumentere for at utelatelsen av fortsettelsen er gjort med viten og vilje. Ved å la resultatet av trolljakten bli stående åpent så lenge som Snorre gjør her, fungerer episoden som et spenningselement fram til Arnljot dukker opp igjen før slaget på Stiklestad, og som et virkemiddel for å fremme Olav Haraldssons rykte som hærfører og kristningskonge.

---

⁹⁰ Fjalldal (2013).

⁹¹ Hobson (2019).

Litteratur

Oppslagsverk

- Heggstad, L., Hødnebo, F., Simensen, E., Hægstad, M., & Torp, A. (2008). *Norrøn ordbok (5. utgave)*. Oslo: Samlaget.

Primærlitteratur

- Bjørnstjerne Björnsson (1870), *Arnljot Gelline*. Gyldendalske Boghandel: Danmark.
- Finnur Jónsson (1965), *Ólafs Saga ins helga (3. opplag)*. Universitetsforlaget: Oslo, Bergen, Tromsø.
- Headley, Maria Dahvana (2020), *Beowulf*, Farrar, Straus and Giroux: New York. (E-bok ISBN: 978-0-374-72015-5).
- Heaney Seamus (1999), *Beowulf*, Farber and Farber Limited: London.
- *Flatøybok bind III* (2014), Saga Bok: Stavanger.
- Flokenes, Kåre (oversetter) (2000) *Den legendariske olavssaga*, Erling Skjalgssonselskapet. Stavanger.
- Guðni Jónsson (1957), *Konunga sögur I-III*. Reykjavik. Hentet fra https://heimskringla.no/wiki/Helgisaga_%C3%93%C3%A1fs_Haraldssonar 01.06.2022.
- Jørgensen, Jon Gunnar og Hagland, Jan Ragnar (red.) (2014), *Islendingesagaene - Samtlige sagaer og førtini tættar III*. Saga forlag.
- Schei, Liv Kjörsvig (oversetter) & Pålsson, Hermann (2002), *Ramsta-sagaene*. Aschehoug: Oslo.
- Snorre Sturluson, *Noregs konge soger – 2. opplag* (1982), Finn Hødnebo & Hallvar Magerøy (red), Steinar Schjøtt & Hallvar Magerøy (oversettere). Den norske bokklubben: Gjøvik.
- Tolkien, J. R. R. og Tolkien, Christopher (red.) (2016), *Beowulf : A translation and commentary together with Sellic Spell*. Harper Collins Publishers: London.

Sekundærlitteratur

- Aarne, Antti (1964), *The types of the folktale: a classification and bibliography. Second Revision*. Stith Thompson (oversetter). Tampere, Finland.
- Arnold, Martin (2010) «Við þik sættumsk ek aldri. Orvar-Odds saga and the Meanings of Qgmundr Eyþjófsbani» i Arnold, Martin & Finlay, Alison (red). *Making History – Essays on the foraldarsögur*, side 85-104.
- Fjalldal, Magnus (2013), «An Unnoticed Beowulf Analogue in Heimskringla» i *Notes and Queries Vol. 60 No. 3*, side 88-89.
- Fjalldal Magnús (2012). «Beowulf and the Old Norse Two-Troll Analogues» i *Neophilologus, 2012-09-30, Vol.97 (3)*.

- Fjalldal, Magnús (1998), *The Long Arm of Coincidence: The Frustrated Connection Between 'Beowulf' and 'Grettis saga*, University of Toronto Press: Toronto/Buffalo/London.
- Hobson, Jacob (2019), «An Old Norse Courtly Analogue to *Beowulf*» i *Neophilologus*, 2019-02-27, Vol.103 (4), side 577-578.
- Jorgensen, Peter A. (1986) «Additional Icelandic Analogues to *Beowulf*» i Simek, Rudolf; Kristjánsson, Jónas og Bekker-Nielsen, Hans (red.) *Sagaskemmtun: Studies in honour of Hermann Pálsson on his 65th birthday, 26th May 1986*, side 201-208.
- Jorgensen, Peter A. (1975). «The Two-troll variant og the Bear's son Folktale in *Hálfðanar saga Brönufostra* and *Gríms saga loðinkinna*» i Dag Strömbäck (red) *Arv – Tidsskrift for Nordisk Folkminnesforskning*, Vol. 31, 1975, side 35-43.
- Jorgensen, Peter A. (1986). «Additional Icelandic Analogues to *Beowulf*» i Simek, Rudolf; Kristjánsson, Jónas & Bekker-Nielsen, Hans (red.) *Sagnaskemmtun: Studies in Honour of Hermann Pálsson*. side 201-208.
- Lönroth, Lars (1969). «THE NOBLE HEATHEN: A THEME IN THE SAGAS». *Scandinavian Studies*, 41(1), side 1-29.
- Omdal, Gerd Karin (2010), *Grenseerfaringer*, Fagbokforlaget: Bergen.
- Scowcroft, R. Mark (1999), «The Irish Analogues to *Beowulf*» i *Speculum*, Jan., 1999, Vol. 74, No. 1 (Jan., 1999), side 22-64.
- Stiklestad.no, «Handlingen i Spelet om Heilag Olav» Hentet 01.06.2022 fra <https://stiklestad.no/spelet-om-heilag-olav/handlingen-i-spelet-om-heilag-olav/>.
- Stitt, J. Michael (1992), *Beowulf and the Bear's Son : Epic, Saga anf Fairytale in Northern Germanic Tradition*, Garland Publishing: New York & London.
- Tolkien, J. R. R. og Tolkien, Christopher (red.) (2006), *The Monsters and the Critics and other essays*. Harper Collins Publishers: London.

